

Consultatie 'Grondwetsherziening zittingsduur Eerste Kamer en herzieningsprocedure'

Reactie van het Bestuur van Lokaal Perspectief (LP) gevestigd te Rijsbergen , gemeente Zundert. Lid van Lokaal Brabant .

Vooraf

De reactie van de Lokaal Perspectief op de consultatie beperkt zich tot het voorstel voor zover dat betrekking heeft op de zittingsduur van de Eerste Kamer en de wijze van verkiezen. Wij gaan niet in op de voorstellen voor het terugzendrecht en de procedure voor het wijzigen van de grondwet in algemene zin.

Daarnaast is het Bestuur van mening dat de Regering en het Parlement onvoldoende oog hebben voor de effecten van het overschaduwen van de gemeenteraad-verkiezingen en de provinciale-verkiezingen door de grote partijen en pers. Met als het regeringsbeleid uit te dragen. Door de grote invloed van de nationale pers op het keizersgedrag kent dit een enorme versterking richting de belangstelling voor "het nationale debat" terwijl het daar bij de provinciale en gemeenteraadsverkiezingen primair niet over gaat. Voor het gemak noemen we dit "het kapen van de gemeentelijke en provinciale verkiezingen" door de grote partijen en de pers. Het gemeentelijk beleid onder meer , als gevolg van het decentraliseren van overheidstaken komt onvoldoende tot zijn recht. De noodzaak om dit aan de kiezers uit te leggen is van essentieel belang. Dit zien wij als een gemiste kans.

Voorstel regering voor de verkiezing van leden van de Eerste Kamer.

Samengevat stelt het kabinet voor om de leden van de Eerste Kamer voor een termijn van 6 jaar te verkiezen, waarbij om de drie jaar 37 respectievelijk 38 leden van de Kamer worden verkozen. Het voorstel verwijst naar de situatie van voor 1983, toen dat eveneens het geval was. Hiervoor is een wijziging van artikel 52 lid 2 van de Grondwet nodig.

De beoogde reden voor de aanpassing is een betere rolverdeling van de beide kamers van de Staten-Generaal. De Memorie van Toelichting stelt dat de verkiezingswijze van de Eerste Kamer sinds 1983 ertoe leidt dat *'iedere vier jaar de vraag prominent aan de orde is of de coalitiepartijen een meerderheid halen in de Eerste Kamer via de verkiezing van de provinciale staten. [H]ierdoor [raakt] het provinciale aspect van de statenverkiezingen uit zicht, maar er komt zo ook te veel de nadruk te liggen op het politieke karakter van de Eerste Kamer.'*, aldus het kabinet. Het kabinet wijst er in dit verband op, dat de Eerste Kamer af en toe over een meer recent mandaat beschikt dan de Tweede Kamer.

Het kabinet vindt, vanwege de staatkundige positie, dat de senaat in samenstelling moet afwijken van de Tweede Kamer en dat het een stabiliserende factor moet vormen binnen het politieke systeem. Naar de mening van het kabinet *'[versterken] een langere zittingsperiode van de Eerste Kamer en een gefaseerde doorwerking van de nationale wijzigingen in de electorale verhoudingen [...] het noodzakelijke evenwicht tussen het politieke karakter van de Eerste Kamer enerzijds en haar rol als instantie van heroverweging en reflectie anderzijds.'*

De effecten die het kabinet voorziet zijn de volgende:

1. De verkiezingen voor provinciale staten worden minder overschaduwd door de verkiezing van de Eerste Kamer en de aandacht voor landelijke thema's;
2. Minder waarschijnlijk zijn substantiële wijzigingen in verschillen in politieke samenstelling van de Kamers (volgens staatscommissie geen grote veranderingen);
3. Het zal iets langer duren voordat nieuwe politieke stromingen in volle omvang tot uitdrukking komen in de samenstelling van de Eerste Kamer;
4. Bij elke afzonderlijke verkiezing worden minder zetels verdeeld. Bij de uitwerking in de Kieswet wordt onderzocht op welke wijze de effecten hiervan beperkt kunnen worden.

Reactie Lokaal Perspectief.

De Lokaal Perspectief onderschrijft dat de huidige wijze van verkiezing van de Eerste Kamer op punten problematisch is. De gemeenteraad en provinciale verkiezingen van respectievelijk 2018 en 2019 werden overschaduwd door landelijke thema's. Het was mogelijk om als partij veel zetels in de Staten te behalen zonder een gemeentelijk of provinciaal programma te hebben of zonder deel te nemen aan verkiezingsdebatten.

Het voorstel van het kabinet zorgt er óók voor dat politieke stromingen minder plotseling groot in de Eerste Kamer kunnen komen, wat tot meer stabiliteit leidt. Wij zijn er niet van overtuigd dat daarvoor zowel een verkiezing in twee cohorten, als een verlenging van de zittingstermijn nodig is.

Waar wij als gemeentelijk partij echter grote zorgen hebben, en met ons waarschijnlijk de meeste Lokale Partijen, is dat een verdeling in twee cohorten er onvermijdelijk toe leidt dat het voor kleine partijen moeilijker zal worden om een zetel in de Eerste Kamer te bemachtigen. Onvermijdelijk zal dit leiden tot een verschuiving in de kiesdeler ten nadele van de kleinere partijen. Daarbij is nog steeds een feit dat de Lokale Partijen niet op dezelfde worden gefinancierd als de landelijke partijen (Wfpp).

Natuurlijk is de uitwerking in de Kieswet van het voorstel nog niet bekend. De keuzes bij de uitwerking zullen cruciaal zijn. Indien teruggerepen wordt op het model van voor 1983, komen er vier kiesgroepen, waarvan er elke drie jaar beurtelings twee kiesgroepen met een vast aantal zetels de helft van de kamer kiezen. Ook als er maar twee verkiezingen zullen zijn en twee kiesgroepen wordt de kiesdeler hoger. Kleine partijen die nu net aan 1/75 van het aantal stemmen genoeg hebben, zullen straks buiten de boot vallen. Effectief wordt de kiesdrempel verdubbeld! In de Memorie van Toelichting zegt het kabinet toe te onderzoeken hoe dit effect kunnen worden beperkt, maar het geeft geen enkele suggestie of oplossingsrichting.

De staatscommissie parlementair stelsel heeft zich uitdrukkelijk tegen het voorstel van de regering uitgesproken vanwege de effectieve verdubbeling van de kiesdrempel en het relatief kleine gemeten effect op de volatiliteit van de Eerste Kamer, na een berekening van de huidige en voormalige (voor 1983) wijze van kiezen.

Vanuit het oogpunt van de Nederlandse traditie van het beschermen van (religieuze en politieke) minderheden en van de democratische openheid van het Nederlandse politieke bestel is het naar onze mening ondenkbaar dat de regerende partijen het kleine partijen onmogelijk gaan maken om in het Nederlandse politieke stelsel deel te nemen. Representativiteit van de verschillende stromingen is een groot goed, het voorkomt dat bepaalde groepen zich niet vertegenwoordigd voelen en zich op andere wijze gaan organiseren.

Tenslotte is de Lokaal Brabant-Statenvr fractie het eens met de Commissie BiZa/AZ in de Eerste Kamer, die verbaasd is over de haast die het kabinet maakt met de consultatie, zelfs voordat de eerste reactie van het kabinet op het rapport van de staatscommissie behandeld kon worden. Dit klemt te meer nu verschillende essentiële onderdelen van het wetsvoorstel of alternatieven onvoldoende onderzocht zijn.

Alternatieven voor een evenwichtige Eerste Kamer.

Natuurlijk zijn er alternatieven te bedenken. Maar zolang deze alternatieven niet doen met de kern van de problematiek "Het kapen van de verkiezingen door de grote partijen en de landelijke pers". Zullen we dit soort vraagstukken houden.

In het Lokaal Perspectief blijft de verkiezing van de Eerste Kamer gelijk, eenmaal per vier jaar kiezen de leden van provinciale staten de leden van de Eerste Kamer. Daarentegen worden de verkiezingen voor provinciale staten over de periode van vier jaar verdeeld. Elk jaar vinden drie provinciale verkiezingen plaats, bij voorkeur op verschillende tijdstippen, waardoor deze ook echt zal gaan over de keuzes die in de provincie moeten worden gemaakt. Omdat er ten tijde van de verkiezing voor de Eerste Kamer statenleden zijn die tussen de nul en vier jaar geleden gekozen zijn, is de stabiliserende factor voldoende gegarandeerd. Een alternatief kan zijn dat om de 2 jaar de helft van Nederland een nieuw provinciaal bestuur kiest en voor het overige volgen we hierbij dan de rest van dit alternatief. Van "het kapen van de verkiezingen" zal dan ook aanzienlijk minder sprake zijn.

Artikel 52 lid 2 van de Grondwet kan ongewijzigd blijven. De zittingstermijn van provinciale staten, vier jaar volgens artikel 129 lid 4 van de Grondwet, blijft eveneens gelijk. Slechts de wijziging van het tijdstip van de verkiezingen van provinciale staten voor elke provincie afzonderlijk kan bij gewone wet worden geregeld.

Lokaal Perspectief vindt dat onderstaand alternatief voor een breder draagvlak kan bijdrage voor de 1^e kamer :

Daarbij vinden wij dat de leden van de 1^e kamer niet via de provinciale staten te laten kiezen maar door de gekozen gemeenteraadsleden en wel eenmaal per 4 jaar. Dit alternatief zal een meer representatieve vertegenwoordiging opleveren in de eerste kamer van alle kiezer, met een betere verdeling over het gehele land.

Lokaal Perspectief

Rien van de Sande, voorzitter
